

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av klockstapeln och takstolar vid Brevik kyrka, Karlsborgs kommun, Västergötland

Linderson, Hans

2013

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2013). *Dendrokronologisk analys av klockstapeln och takstolar vid Brevik kyrka, Karlsborgs kommun, Västergötland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2013:42). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

13 oktober 2013

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2013:42

Hans Linderson

**DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV KLOCKSTAPELN OCH TAKSTOLAR VID
BREVIK KYRKA, KARLSBORG KOMMUN, VÄSTERGÖTLAND**

Uppdragsgivare: Hallgren Hantverk, Kärleksstigen 1, 546 30 Karlsborg (kontaktperson Matias H. 0704-224377)

Område: Västergötland, Karlsborg **Prov nr:** 16698-16704 **Antal såg+borrprov:** 4+13, 10 stockar

Dendrokronologiskt objekt: klockstapel stomme med spira samt en panelbräda

Resultat:

Dendronr	Prov id Klockstapel Stomme Spira/ panel	Träd- slag	Antal år; (antal radier om annat än 2)	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)
16698	S:A	Tall	162;4	Sp 38, ej W	1303	1320-1350
16699	S:B	Tall	187	Sp 54, ej W	1320	1321-1345
16700	S:C	Tall	161	Sp 41, ej W	1292	1303-1336
16701	S:D	Tall	123;3	Sp 71, W	Ej datering	-
16702	Sp:E	Gran	-	Sp W	Ej datering	-
16703	Sp:F	Gran	68;1	Sp	Ej datering	-
16704	Sp:G	Tall	173	Sp 72, W	1732	V 1732/33
16725	Sp:H	Tall	156	Sp 53, ej W	1711	1718-1758*
16726	Sp:i	Tall	69;1	Nära Sp	Ej datering	-
16727	Sp:J	Gran	66	B	Ej datering	-

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter.

Kommentarer till de olika byggnadsenheterna

Klockstapels stomme utgörs av stolpar, en i varje hörn och två mellan hörnen. De två mittersta på sydsidan, prov A & B samt en av de mittre på norrsidan är provtagna och daterade enligt ovanstående tabell. Om man utgår ifrån att virket är avverkat samtidigt så är de avverkade någon gång under åren **1321-1336**. Det övriga virket är inte säkert daterat och utgörs av takspirans virke samt en toppsyllsplanka på östra sidan. Prov G som är en panelbräda har en datering som inte uppnå våra kriterier för en säker datering men kan vara avverkad vinterhalvåret 1732/33. Proveniensen är Västergötland, Östergötland och Jönköpings län.

Ett kompletterande prov, H, säkrade dateringen av prov G till **vinterhalvåret 1732/33**. Panel H korsdateras väl med prov G så att denna bör ha samma* fällningstid.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendronummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891 (mobil)